

Staat van het Onderwijs 2019, visie CED-Groep

Er is een positieve tendens waar te nemen in het Nederlandse onderwijs, zo is te lezen in de Staat van het Onderwijs 2019. De jeugdwerkloosheid is het laagste in vergelijking met onze omringende landen en de kansenongelijkheid loopt niet verder op. En ons onderwijs is innovatief. Maar er zijn ook kanttekeningen: we hebben nog steeds te maken met een grote kansenongelijkheid, teruglopende leerlingprestaties en lagere burgerschapscompetenties bij leerlingen in vergelijking met de landen om ons heen. Het lerarentekort kan dit verder onder druk zetten. Samenwerking, doel- en resultaatgericht werken, resultaten en effecten in kaart brengen en ervaringen delen, is de rode draad in de Staat van het Onderwijs 2019.

Hoe is het met ons onderwijs?

Ons onderwijs, zo valt te lezen, is gemiddeld **nog** op niveau. Let op het woordje 'nog'. Want er zijn risico's. In het kort:

- onderwijs moet leiden tot een degelijke positie van alle jongeren in onze maatschappij, de talenten van álle leerlingen en studenten moeten de kans krijgen om tot bloei te komen. Op dit moment is dat onvoldoende het geval.
- Voor burgerschap en persoonsvorming moet voldoende aandacht zijn. Dat kan beter!
- Kansenongelijkheid stabiliseert, is een conclusie in het rapport, maar een afnemende kansenongelijkheid is beter.
- De sociaal economische segregatie neemt toe.
- De prestaties op de kernvakken taal en rekenen worden minder en laaggeletterd- en gecijferdheid neemt toe.
- Er is sprake van een daling in prestaties van hoog- en top presterende leerlingen.

Tel hierbij op het toenemende lerarentekort dat een grote druk zet op de kwaliteit van het onderwijs. Dit zijn grote zorgen in de Staat van het Onderwijs. Daar moet iets aan gebeuren.

Hoe pakt het onderwijs dit in de praktijk op?

Aan inzet geen gebrek. Er is veel vernieuwing gaande in het onderwijs, daarbij steken we positief af in vergelijking met de landen om ons heen. Zijn die vernieuwingen bedoeld voor het creëren van beter onderwijs? Of hebben die soms te maken met onderlinge concurrentie tussen scholen? Vaak blijkt dat bij deze vernieuwingen vooraf geen doelen zijn gesteld, dat de resultaten en effecten niet in kaart worden gebracht door systematische evaluatie en dat de ervaringen niet worden gedeeld. Kortom het wiel wordt telkens opnieuw uitgevonden. Veel onderwijsvernieuwingen beklijven daardoor niet lang en leveren niet altijd beter onderwijs op. Het ontbreekt aan gezamenlijke doelen en duidelijke ijkpunten (bijvoorbeeld om vastgestelde referentieniveaus te volgen). Bewaak, evalueer en leer, is het devies.

Daarbij kan het lerende vermogen van het onderwijs in vergelijking met andere branches nog wel verder worden ontwikkeld. Opvallend, want goed onderwijs voor alle kinderen is toch een randvoorwaarde voor een stabiele samenleving, waarin we zorg dragen voor elkaar.

Een belangrijke conclusie is ook: versnippering in het onderwijs door gebrek aan consensus leidt tot verzwakking van het stelsel. Er valt kortom nog wel wat te doen!

Al met al wordt goed zichtbaar dat alle partijen, in en om het onderwijs, de (onderwijs)krachten moeten bundelen. Dat wij moeten leren van en met elkaar. Alleen een appél doen op de overheid is een zwaktebod; met de juiste input, kan de overheid zorgen voor de juiste randvoorwaarden, dát wel.

Professionals in de lead!

Leren van en met elkaar. Daar waar het gaat om leidinggevende en bestuurlijke vraagstukken in het onderwijs, daar waar het gaat om het lerend samenwerken en daar waar het gaat om de professional in zijn kracht te zetten. Door het veranderende onderzoekskader van de Inspectie van het onderwijs zijn de onderwijsbestuurders, nog meer dan voorheen, verantwoordelijk voor goed onderwijs tot in de klas. Laten we met z'n allen voorkomen dat het wiel overal apart wordt uitgevonden. Bijvoorbeeld door best practices met elkaar te delen: wetenschappelijke kennis vertalen naar praktische kennis voor onderwijsprofessionals. Samen kunnen we er voor zorgen dat vernieuwingen effectief en opbrengstgericht worden geïmplementeerd!

Inzet van kennis als brug naar de praktijk

Ambities stellen, resultaten en effecten meten door grondig te evalueren, is een werkwijze die nu te weinig wordt toegepast in het onderwijs. Stel doelen, analyseer en deel de resultaten. Nu zetten we nog onvoldoende in op de collectieve verbetering van het onderwijs. Investeren op de vergroting van het lerend vermogen van onderwijsinstellingen zou de norm moeten zijn. Dan werk je ook concreter aan de achterstandenproblematiek. Want hoe je het ook wendt of keert; de kansengelijkheid neemt nog niet af, het perspectief van kwetsbare kinderen verbetert niet, maar ook talentvolle leerlingen worden niet voldoende uitgedaagd om hun talenten optimaal te benutten.

Samenwerken en leren van en met elkaar; een bucketlist

De Inspecteur generaal van het onderwijs, Monique Vogelzang, roept onder andere de sectorraden, wetenschappers en kennisinstellingen op tot kennisdeling en het delen van ervaringen. De CED-Groep zet zich als kennisinstituut graag in om een bijdrage te leveren aan deze kennisdeling, bijvoorbeeld bij thema's als:

- Ondersteuning van de lerende professionals, lerende organisaties en lerende leidinggevendenden, met aandacht voor vragen als: wat is goed onderwijs, wat werkt en wat werkt niet?
- Het formuleren van ambities, heldere ijkpunten en het doel- en resultaatgericht werken.
- Scholen helpen om hun aanpak te (leren) evalueren.
- Werken met evidence based methoden en methodieken.
- Scholen met elkaar in verbinding brengen, bijvoorbeeld in het landelijke IKC netwerk.
- Leren van de effecten van eerder ingezette vernieuwingen. Wat werkte en wat niet?
- Burgerschapsonderwijs en persoonsvorming breed in het onderwijs implementeren.
- Interventies voor het verbeteren van de prestaties bij leerlingen in achterstandssituaties, de kwetsbare leerlingen, maar ook onze cognitief meer begaafde leerlingen.

De Staat van het Onderwijs 2019 kan gelezen worden als een opdracht van de Inspectie aan ons allen. Wij zetten ons hier graag samen met u voor in. Laten we initiatieven bij elkaar brengen, doelstellingen meetbaar maken, resultaten vertalen naar benchmarks en de handen ineen slaan met de sectorraden en andere instellingen in en om het onderwijs. Laten we onze krachten bundelen, in een doorgaande lijn, met inzet van inzichten uit de wetenschap en de praktijk. Zo kunnen we er samen voor zorgen dat álle kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen en de kansen krijgen die ze verdienen!

Wie doet er mee?